

WEEKLY PLANNER

פרשת השבוע קדושים דף השבוע מגילה ל"ב

פרנס השבוע

Dedications available, email R' Zacharia Adler - info@dafaweek.org

ג) לימוד וחזרה (ד' פעמים) וחזרת מסכת תענית	ב) אליבא דהלכתא	א) עם מראי מקומות	פרנס היום Follow any track ←
☐ דף ל"ב עמוד א'	☐ דף ל"ב עמוד א' עם רש"י	☐ דף ל"ב עמוד א' עם רש"י ותוס'	יום ראשון
☐ דף ל"ב עמוד ב'	☐ דף ל"ב עמוד ב' עם רש"י <u>בענין הברכות על קריה"ת</u> ע' שו"ע ורמ"א או"ח קלט' ד' באר היטב שם אות ז' משנ"ב שם טז' יט'	☐ חזרה דף ל"ב עמוד א' <u>בענין ברכת על קריה"ת</u> ע' סוף תוס' ד"ה גוללו (מגילה לב.) ע"ש רמב"ם (הל' תפילה פ"ב הל' ה') #1 ריטב"א (מגילה לב.) #2 ר"ן (מגילה לב.) #3	יום שני לע"ג
☐ חזרה א' דף ל"ב עמוד א'	☐ <u>בענין תרגום בשעת קריה"ת</u> ע' שו"ע או"ח קמה א' ג', רוה"ש שם אות ב' משנ"ב שם ג' תשב"ץ ג' קכ"א	☐ דף ל"ב עמוד ב' עם רש"י ותוס' <u>בהמשך הענין</u> ע' מאירי (מגילה לב.) #4 כס"מ (הל' תפילה פ"ב הל' ה') #5 ראש יוסף (מגילה לב.) #6 ברכת אברהם (מגילה לב.) #7	יום שלישי
☐ חזרה א' דף ל"ב עמוד ב'	☐ <u>בענין הגבהה וגלילה בזה"ז</u> <u>והגדול שבהם גולל</u> ע' שו"ת מהר"ם הרוטנבורג ס' קיג ערוה"ש קמז' ח' ט' שו"ע ורמ"א קמז' די	☐ חזרה דף ל"ב עמוד ב' <u>בענין הלוחות והבימות</u> ע' רש"י ד"ה הלוחות (מגילה לב.) ע"ש תוס' ד"ה הלוחות (מגילה לב.) ע"ש ריטב"א (מגילה לב.) #8 רמב"ם (הל' ס"ת פ"י הל' ד') #9 ראב"ד (הל' ס"ת פ"י הל' ד') #10	יום רביעי
☐ חזרה ב' דף ל"ב עמוד א'	☐ <u>בהמשך הענין</u> ע' משנ"ב שם אות יט' פסקי תשובות שם	☐ <u>בהמשך הענין</u> ע' כס"מ (הל' ס"ת פ"י הל' ד') #11 מרכבת המשנה (הל' ס"ת פ"י הל' ד') #12 שו"ת זכרון יוסף (או"ח יא') #13	יום חמישי
☐ חזרה ב' דף ל"ב עמוד ב'	☐ <u>בענין אחיזת ס"ת וספרים בלא מטפחת</u> ע' שו"ע או"ח קמז' א' משנ"ב שם	☐ <u>בענין הגולל נוטל שכר כולו</u> ע' רמב"ם (הל' תפילה פ"ב הל' יח') #14 ר"ן (מגילה יא: דפי הרי"ף) #15 פסקי רי"ד (מגילה לב.) #16 דברי ירמיהו (הל' תפילה פ"ב הל' יח') #17 ערוך השולחן (או"ח קמז' ט') #18	יום ששי
☐ חזרה ג' דף ל"ב מגילה ☐ חזרה דף ל"ב תענית	☐ חזרה דף ל"ב מגילה ☐ חזרה דף ל"ב תענית	☐ חזרה דף ל"ב מגילה ☐ חזרה דף ל"ב תענית	שבת
☐ חזרה דפים כ"ז-ל"א מגילה ☐ שיעורי עיון על הדף ☐ בחינה על הדף			הוספות
לימוד מסכת מגילה מוקדש לע"נ ר' סנדר חיים זאב ב"ר יחיאל ישראל הירט ע"ה			
dafaweek.org • info@dafaweek.org • 718.376.966			

דף השבוע

מגילה לב.

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן

יום שני ויום שלישי - בענין ברכת על קריה"ת

מראה מקומות: סוף תוס' ד"ה גוללו (מגילה לב.) ע"ש, רמב"ם (הלי תפילה פ"ב ה"ה) #1, ריטב"א (מגילה לב.) #2, ר"ן (מגילה לב.) #3, מאירי (מגילה לב.) #4, כס"מ (הלי תפילה פ"ב ה"ה) #5, ראש יוסף (מגילה לב.) #6, ברכת אברהם (מגילה לב.) #7.

טוחן הענין: ע' בתוס' שמסביר שבסוף הקריאה צריך לגוללו וכן הוא בהרמב"ם שפוסק כ"י יהודה שפוח ומברך בתחילה אכן בסוף הקריאה פסק דגולל ומברך ולכ"י זה כשיטת ר' מאיר. וע' בהריטב"א דהביא י"א דאע"פ שהל' כ"י אכן בסוף יש לחושש ל"מ. אכן הר"ן חולק עליו ועל הרמב"ם דאין לחשוש כלל לשיטת ר"מ. ובמאירי שמפלפל במח' זו. וע' בהכס"מ, ראש יוסף, והברכת אברהם דנותין טעמים שונים לשיטת הרמב"ם.

יום רביעי ויום חמישי - בענין הלוחות והבימות

מראה מקומות: רש"י ד"ה הלוחות (מגילה לב.) ע"ש, תוס' ד"ה הלוחות (מגילה לב.) ע"ש, ריטב"א (מגילה לב.) #8, רמב"ם (הלי ס"ת פ"י ה"ה) #9, ראב"ד (הלי ס"ת פ"י ה"ה) #10, כס"מ (הלי ס"ת פ"י ה"ה) #11, מרכבת המשנה (הלי ס"ת פ"י ה"ה) #12, שו"ת זכרון יוסף (או"ח י"א) #13.

טוחן הענין: ע' ברש"י, תוס', ריטב"א, רמב"ם, וראב"ד שכולם מביאים מהלכים שונים בהסבר של "לוחות ובימות". וע' בהכס"מ שהסביר שאין מח' בין הרמב"ם והראב"ד אכן המרכבת המשנה חולק עליו שזה אינו. וע"ע הזכרון יוסף שמאריך בענין השמטת השו"ע את דין הלוחות.

יום ששי - בענין הגולל נוטל שכר כולן

מראה מקומות: רמב"ם (הלי תפילה פ"ב ה"ה) #14, ר"ן (מגילה י"א: דפי הרי"ף) #15, פסקי רי"ד (מגילה לב.) #16, דברי ירמיהו הלי תפילה פ"ב ה"ה) #17, ערוך השולחן (או"ח קמז' ט"ו) #18.

טוחן הענין: ע' במח' הרמב"ם והר"ן אם פירוש "הגדול" הוא מי שקרא בתורה אם לאו. וע"ע בהפסקי רי"ד והדברי ירמיהו שחולקים במה הגלילה כאן. וע"ע ערוך השולחן שמביא דעה שלישית בהגלילה וגם מאריך במנהג שלנו בזה.

לע"פ ברון בענדט וברכה גרוס ע"ה
By Mr. & Mrs. Davy Gross

9. רמב"ם (הל' ס"ת פ"י הל' ד')

ואפילו היו לו ספרים רבים ואפילו ישן ליקח בו חרש לעולם אין מוכרין ספר תורה אלא (א) לשני דברים, שילמד תורה בדמיו או שישא אשה בדמיו והוא שלא יהיה לו דבר אחר למכור: ג ספר תורה שבלה או שנפסל נותנין אותו בכלי חרש וקוברין אותו אצל תלמיד חכמים וזו היא גזירתו. מטפחות ספרים שבלו עושין אותן תכריכין למת מצוה וזו היא גזירתו: ד *תיק שהוכן לספר תורה והונח בו וכן המטפחות והארון או המגדל שמניחין בו ספר תורה אע"פ שהספר בתוך התיק וכן הכסא שהוכן להניח עליו ספר תורה והונח עליו ספר תורה הכל תשישי קדושה הן ואסור לזרוקן אלא כשישברו או כשישברו נגזיק. אבל הבימות שעומד עליהן אוחז הספר והלוחות שותבין בהן להניק להתלמד אין בהן קדושה. רמני כסף זהב וכיצא בהן עושין לספר תורה לנואי תשישי קדושה הן ואסור להוציאן לחול אלא אם מכר אותם לקנות בדמיהן ספר תורה או חומש:

5. כס"מ (הל' תפילה פ"ב הל' ה')

והיסקא נגמרת הנכה כ"י יהודה וחק עג טי כן כהן רבינו שנסוף גולל ולאחר כך מנכר מסוס דמיל ז"ל דפ"ל לא פלג רבי יהודה אלא נחמלה דלניך למסרה לגולל והדר לפסוח ולקרות אכל כסוף דלין שס טוהא יוסר גולל ולאחר כך מנכר דמסיות טוב אל מקרי רע כנ"ל. אחר כך מלאמי שנמסכה ספרים ט"ז כסוד כדברי רבינו והוא מהסעס שממני:

6. ראש יוסף (מגילה לב).

שם ורי יהודס אומרי עומח ורואס ומנכר וכן סלכס כיעסיק נסמיו ותיסו נכסס אסרונס גולל וענכר וכיס הנפול ט"ז עסי ספולס ונטיס קליס קיז וקסיא לי איכ ני קאמר ורי יהודס נמנסו איכס לפטיס נכנסו ליכס לעמטי ליעס נמנסוס סמו דלין מוסס ולנסי יסייס עסאיכ כלין מוסס סול לגולל ולחמוז ולמחוס כסיס כסיס ונני ומוסס דסס נכסס אסרונס דליכס נמנס דנלאיס לריך סמסס ענוולס זין נכסס לנכסס חסו אסיילו נכנסוס וליסכס נכסוס ליכס לעמטי גיכ לא חמסס כך וכלי דכרו ז"ל נכיס וני י"ל דנכסס אמנסוס לפס חסי סמוסס כיון שככס קלס לין ככוד לחוס עססי סמוסס וכעין עיס דקיל פנילו ססיז נסוס סי יע"ש ולין נסלכר כסן:

ואחר כך קרא עד שישלים וחרוה תורה אמת והיי עולם לקיות בתורה עד שכלה אמן מצי

1. רמב"ם (הל' תפילה פ"ב הל' ה')

א משה ירכינו תיקן להם לישראל שיהו קורין בתורה ברבים בשבת ובשני ובחמישי בשחרית כדי שלא ישירו שלשה ימים בלא שמיעת תורה. ועודא תיקן שיהו קורין כן במנחה בכל שבת כשבת וישני קרנות. וגם הוא תיקן שיהו קורין בשני ובחמישי שלשה בני אדם ולא יקראו פחות מעשרה פסוקים: ב ואילו הן הויכוס שקורין בהם בתורה כציבור. בשבת ובמעידיים ובראשי חדשים ובתעניות ובתנוכה ובפורים ובשני וחמישי שבכל שבוע ושבת. ואין מפטירין בנביאים אלא בשבתות וימים טובים ותשעה באב בלבד: ג ואין קורין בתורה כציבור פחות מעשרה אנשים גדולים בני תורין. ואין קורין פחות מעשרה פסוקים. וידבר עולה כן המנין. ולא יהיו הקורין יפחות משלשה אנשים. ואין מרחילין בפרשה פחות משלשה פסוקים. ואין משירין בפרשה פחות משלשה פסוקים. ולא יקרא הקורא פחות משלשה פסוקים: ד שלשה שקראו עשרה פסוקים שנים קראוין שלשה שלשה ואחד ארבעה. ובין שהיה הקורא ארבעה ראשון או אחרון או אמצעי הרי זה משבח: ה יכל אחד ואחד מן הקורין פחות (א) ספר תורה וטובים למקום שהוא קרא בו. ואחד אסר. וכרו ואת י"י המברך (ב) וכל העם עונין ברוך י"י המברך לעולם ועד. והיו ומברך ברוך אתה י"י אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו

ב"ה הקמים נתן לנו את תורתו כבוד אתה י"י נתן התורה. וכל העם עונין אמן. וזאת וגולל הספר ומברך ברוך אתה י"י אלהינו מלך העולם אשר נתן לנו בתוכנו ברוך אתה י"י נתן התורה: א אין הקורא בתורה רשאי לקיות בתורה עד שכלה אמן מצי

2. ריטב"א (מגילה לב).

(לב, א) ת"ר פותח ורואה גוללן ומברך וחוזר ופותח ומברך.²⁶⁶ ופרישנא טעמי, שלא יאמרו ברכות כתובות בתורה, ר' יהודה אומר פותח ורואה מברך וקורא. כלומר, ואינו גולל בתנים, ולא חיישינן שיאמרו שהברכות כתובות בתורה, וחששא רחוקה היא, ולחורגו הוא דאיכא למיחש כדעולא, והלכתא כר' יהודה כשמברך. וי"א²⁶⁷ דברכה א' היא דלא מייחב לפתוח לראות ולגלול ולפתוח, אבל ברכה אחרונה כיון שסופו לגלול, מוטב שיגלול לקודם ברכה ולחוש כר"מ, ונראהו דבריהם.

3. ר"ן (מגילה לב).

כתב הרב רבינו משה ז"ל²⁶⁸ דוקא בברכה ראשונה הוא הדלכתא כר' יהודה ולא צריך לגלול כשמברך, אבל בברכה אחרונה צריך לגלול. דעלוגא דר' מאיר דר' יהודה לא הוא אלא בברכה ראשונה כדקתני וחוזר ופותח וקורא ולא מיירי בבתייתא. אלא ר' יהודה לא פליג אלא אקמיתא. ולא נתיירא²⁶⁹ דטעמא דר' יהודה בתרייתו שייך דמפרש טעמא ברכה ליכא למיטעי. וכיון שכן אין אומרים ברכות כתובות בתורה.²⁷⁰

4. מאירי (מגילה לב).

[ל"ב ע"א] העולה לדוכן כדי לקרות בתורה פותח ספר תורה ורואה היכן הוא צריך להתחיל, ומברך כשהוא פתוח וקורא. שאין חוששין שמה יאמרו ברכות כתובים בתורה. והקורא לא יסייע למתורגמן שבזו הואיל ומצינו תרגום בכתבי הקדש, יאמרו תרגום כתוב בתורה. ואחר שקרא אם צריך לגלול קודם שיברך לא הוזכרה בנגמרא, אלא שגדולי המחברים²⁷¹ כתבו שצריך לגלול קודם שיברך הואיל ואינו צריך לקרות בו, שבראשונה הואיל וצריך לפתוח קודם שיברך לראות היכן הוא צריך להתחיל, לא הטריחוהו לגלול ולברך ולחזור ולפתוח, אבל באחרונה ודאי צריך לגלול ואחר כך יברך. ויש אומרים²⁷² שאף בזו אין צריך לגלול אלא מברך אף על פי שהוא פתוח. הואיל ומכל מקום הוזכר בו טעם שאין חוששין לומר ברכות כתובות בתורה,

7. ברכת אברהם (מגילה לב).

פוחה ורואה ומנכר וקורא. ונרמנ"ם (פ"ב ה"ה) הוסף, קורא עד שישלים לקרות, גולל הספר ומנכר וכו'. ופירש הכס"מ, למה זה חשש נכרסס אחרונה לגלול קודם, מאלתר דנכרסס ראשונה לין חוששין שמה יאמרו נכרסס כמזיין בתורה, שנחמלה לין לערוס לגולל ושוב לפסוח, אכל כסוף לין סינה להשאיר פסוח, ומסיות טוב על מקרי רע.

ונראה להוסף טעם לשבת, דהרמנ"ם לשיטתיה, דס"ל דנכרסס ראשונה על ספר תורה הוה נכרסס המלות, ע' כה"ל נכרסס (פ"א ה"א) שכנס על נכרסס המלות שאינו חוסס נכרסן אלא מעט מנכרסס המלות כגון נכרסס ספר תורה, ע"ש, והכאנו לשונו לעיל (כ"א ע"ב) צענין נכרסס העולה למורה אות'. וסס ביאירנו דנכרסס אחרונה אינה אלא נכרסס השבת, ע"ש משנ"ת.

10. ראב"ד (הל' ס"ת פ"י הל' ד')

ה"ד. תיק שהוכן לספר תורה וכו' עד אבל הבימות שעומד עליהן אוחז הספר והלוחות שותבין בהן לתניוק להתלמד אין בהן קדושה. א"ל אין דעמי נטשה מזה הפירוש. ושמעתי הלוחות שהמפטייר והמורגמן עומדין עליהם נשעת שמוסן. ומה שאמרו שאין כהס קדושה לומר שאין כהס קדושה תשישי ספר תורה אכל יש כהס קדושה בית הכנסת והכי אימא כירושלמי (מגילה פ"ג ה"ה).

8. ריטב"א (מגילה לב).

א"ר זירא, א"ר מתנה הלוחות והבימות אין בהם משום קדושה. אין לפ' כדפרש"י ז"ל²⁷⁰ לוחות שעל הספרים, ולא העמודי' שבראש הספר וסופו²⁷¹ דהגהו תשימי קדושה גיבהו, וכ"ש גליונים שבספרים²⁷², דהא איכא מאן דסבר פ' כתבי הקדש²⁷³ דדינן כס"ת ובעי גניזה, גם אין הלשון מוכיח כן כלל. אבל בירושלמי²⁷⁴ אמר, אין בהם משום קדושת ס"ת²⁷⁵, אבל יש בהם משום קדושת ב"ה, ולפ"י נ"ר שהלוחות והבימות הם של ב"ה להשתמש בהם ש"ץ או הדורשים וכיוצא בהם, ופעמים שמניחין עליו תורה בהם דרך עראי אבל אין עשייתן לכך, ולפ"י אינם חשובים תשימי קדושה²⁷⁶, אלא כדין כל ב"ה כדאמרינן בירוש' ²⁷⁷ כל כלי ב"ה כב"ה, ספסלי וקלטרי כב"ה, כנ"ל²⁷⁸.

דף השבוע

מגילה לב.

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן

יום שני- בענין הברכות על קריה"ת

מראה מקומות: שו"ע ורמ"א או"ח קלט' ד', באר היטב שם אות ז', משנ"ב שם טז-יט'

טוחן הענין- ע' בשו"ע שהביא את הדינים איך לברך קודם ואח"כ. והרמ"א הוסיף המנהג להפוך פניו. ועי' בהבאר היטה שהאריך בדין הפיכה. וגם הביא את דין השתחיה בשעת הברכות. והמשנ"ב פלפל בהרבה דינים הנוגעים ע"ש.

יום שלישי- בענין תרגום בשעת קריה"ת

מראה מקומות: שו"ע או"ח קמה א'-ג', ערוה"ש שם אות ב', משנ"ב שם ג', תשב"ץ ג' קכא'.

טוחן הענין: ע' בשו"ע שהביא את עיקר דין הגמ' שאין הקורא רשאי לתרגם ורק הביא דהאידינא לא נהגו לתרגם. ועי' בהערוה"ש והמשנ"ב שהאריך למה אין מתרגין בלשון שלנו. והערוה"ש גם הסביר ההיתר לבטל מכיון שהיה תקנה מקודם. ועי' בהתשב"ץ שמחלק בין תורה ונביאים לענין דין הנ"ל.

יום רביעי ויום חמישי- בענין הגבהה וגלילה בזה"ז והגדול שבהם גולל

מראה מקומות: שו"ת מהר"ם הרוטנבורג ס' קיג, ערוה"ש קמז' ח'-ט', שו"ע ורמ"א קמז' ד', משנ"ב שם אות יט', פסקי תשובות שם.

טוחן הענין: ע' בהמהר"ם שמסביר שאע"פ שהגלילה להגדול אכן המנהג לקנותו וה"ה יש מנהג לקנות השטת המעילים ע"ש. והערוה"ש מאריך הרבה במיהו הגדול ומנהג היום שקטנים גוללים. ועי' בהשו"ע והרמ"א והמשנ"ב שמסבירים דין הגמ'. ועי' בפסקי תשובות בכל זה.

יום ששי – בענין אחיזת ס"ת וספרים בלא מטפחת

מראה מקומות: שו"ע או"ח קמז' א', משנ"ב שם.

טוחן הענין: היקף הדינים של אחיזת ס"ת וספרים.

ענין א' - בענין הברכות על קריה"ת

הלכות קריאת ספר תורה סימן קלמ

הספר קדם שיבדק (טו) *ורואה הפסוק שצריך להתחיל בו (יז) *ואחר-כך יברך, ולאחר שקרא גולל (י) ומברך: (הגה ובשעה שמברך ברכה ראשונה (יח) יהפך (י) פניו אל הצד, שלא יהא נראה כמברך מן התורה (כל"ב); ונראה לי דיהפך פניו לצד (יט) שמאלו): ה (כ) *נהגו לכסות הכתב בסודר בין גברא לגברא. (ובמדינות אלו (כא) נהגו שיהא (ח) מגוללת (כב) בין גברא לגברא, וכן עקר): ו 'אומר (כג) 'ברכו' *והברכות

באר היטב

לברכו" ורשבי"א וס' החנוך היו דאורייתא, ולרי"ף ולרמב"ם ולהרא"ש היו דרבנן: (י) ומברך. וזהו סתומה עד דאחי גברא ויפתחו לערך קריאתו, רש"ל מ"א ט"ז ע"ת: (י) פניו, ט"ז כתב דהפרכת פניו אינו נכון, דמראה עצמו כאלו אינו מברך על מה שיקרא רק על מידי אחרת, וזהו מראה עצמו כאלו מסתלק ממנו, וכ"כ הב"ח: הגון שיהיה פתוח בשעת ברכה לגמרי ולא יהפך פניו כלל, דהך היא דעת פוסקים והגאונים המפרסמים וכן אני נוהג, ע"כ. והפוסקים בברכת התורה טועים הם, שאין לשחות אלא במה שתקנו חז"ל, ל"ח. והש"ך בשם רוקח כתב: מנהג קדמונים לרצו ולהשתחות בברכת התורה לכבוד התורה, ולא כאותן שאין נוהגין וכ"כ מ"ע: (ד) מגוללת. ואתן הנוהגים לגללה בין גברא לגברא ואח"כ מניחין עליה כסוי,

באר הלקה

שהביא בשם החשושי ר"ן כתיבתו בשם הרשב"א, וכן גס"ן הריב"א בחדושי נוסח לוי, אף המחבר הפס לרנא כשיטת הגאונים שהביאם האבודרהם: * ורואה הפסוק שצריך להתחיל בו וכו'. עין במשנה ברורה דבור המתחיל "ואחר-כך יברך". ודע שיש פוסקים שסוברים דאם רוצה לגלל ואחר-כך לברך צריך טפי, אלא להלכה כרבי יהודה שאינו מחייב לעשות כן. ועל"פ זה נוהגין איזה מקומות שרואין ונוללין ואחר-כך מברכין. ונהרא נהרא ופשטה (אחרונים): * והברכות בקול רם וכו'. ויש אומרים שצריך לחזר ולברך בקול רם. מלשון זה משמע דקאי אף על הברכות. ועין באל"ה רבה שטמה צלוי, דמכל הראיות שהביא בבית"א בשם מהר"א אינו מברך כלל, דאינו מבאר שם כי אם 'ברכו' ולא נזכרו שם ברכות כלל, וכן דברי הרמ"א שכתב: כדי שישמעו העם וכו', לא נזכר שם על 'ברכו' ולא על הברכות. ובקצת מהנהגת מיטוני פרק ו מהלכות תפלה אות פ בשם הר"א מפי' גס"ן משמע, ונהי דלכתחלה בודאי גם הברכות צריך לומר בקול רם, אכל בדיעבד אינו מעכב, עין שם, וכן מספר חסידים סימן נד שכתב השעש דאם אומר הברכות בלחש היו גזל את המצות, משמע גס"ן ונהי דאסורא איכא, אכל על-ידי'נים אינו צריך לחזר ולברך מטעם זה. ומכל מקום אף שהפסוק שהביא בבית"א יש לדחות, כמו שכתב הא"ה רבה, מעקר הדין יש להסתפק בה אף לענין דיעבד, ודין הברכות אלו לא נתקנו כל עקר אלא מפני כבוד התורה כשקורא בצבור, כמו שכתב ספר חסידים, והיו וכשקורא בה בצבור יש לכתבה אכל גם ולקבצ עליה הודאה בפני עצמה, ואס"ן מאי כבוד הוא זה כשאומרים בינו לבין עצמו ואין הצבור שומעים ועין בסוטה ל"ט דאין הקורא רשאי לקרות עד שישלח אמן טפי הצבור, משמע גס"ן דהיה מנהגו לברך בקול רם, שקל הצבור יעני אמן, אף אינו מבאר שם כוננא דהוא לענובא בדיעבד. גם מצאתי במאירי

ו. לכאורה יש לדקדק, דאיתא במגלה דף כב ע"א: הכי נמי מסתבר דרב בקנהי קרא, דאי ס"ד בישאל קרא, לפניה מ"ט בריך וכו', ע"ש, ואי כפי הש"ז מה הקרח הוא זה, דלקא לעולם בישאל קרא ורצה לברך, עין וד"ק. והתוס' י"ט תרין דמתניתין ארי בהענין שקורין ברכות וקללות, ע"ש, ועין בספר עין-החיים וכו' אה"ן מה שהקשו עליו. ולעקר הקש"א י"ל דאיתא במגלה דף כט ע"ב: בטעובא מסיקי לאורייתא בחלת שנין, ע"ש, א"כ י"ל דלא היו קורין בשבת כי אם כ"א פסוקים לו' גברי, א"כ נמצא דהחזתם מברך על הקללות, משה"ה אמרו אין מפסיקין בקללות. ועין ברש"ת מהרי"ט ובספר עין-החיים בלשונות הרמב"ם שחבר מהר"ח אבולעפאי ונקתם בחשכות פני-המשה: ברכה אחרונה לכ"ע מדרבנן, ברכה ראשונה,

משנה ברורה

(ט) אכל אם ברך בברכת התורה, לכלי עלמא היא דרבנן, שנתקנה משום כבוד הצבור כמו שקתוב סעיף ח. אם טעה בברכת התורה ופתח "אשר נתן לנו" במקום "אשר בחר", אם נזכר קדם שאמר השם מהתחילה [נתן התורה], יתחיל מ"אשר בחר בך" (ט) ואם נזכר אמר "ברוך אתה ה'", אף שצ"ל לא אמר "נתן התורה" יסיים אותה ברכה, ולאחר הקריאה יאמר "אשר בחר בך" [דרך-החיים]. עוד כתב שם: אם אמר ברכה הראשונה כראוי ובברכה השניה טעה והתחיל "אשר בחר בך", אם נזכר טרם אמרו "ברוך אתה ה' נתן התורה", יתחיל מ"אשר נתן לנו", אכל אם לא נזכר עד לאחר שאמר "ברוך אתה ה' נתן התורה", יתחיל עוד הפעם מתחלת הברכה; ואם נזכר לאחר "ברוך אתה ה'" קדם "נתן התורה", יאמר מיד "אלהינו מלך העולם אשר נתן לנו" וכו': (טז) ורואה הפסוק, כדי שיעד על מה הוא מברך: (יז) ואחר-כך יברך. ורצה לומר, (י) שאין צריך לגלל הספר-תורה בשעת ברכתו, וליכא למחש שמא יאמרו: ברכות כתובות בתורה והוא מברך מן הספר, דהכל יודעין שאין ברכות כתובות בספר-תורה. ונזקא בברכה ראשונה לא חששו לזה, (יא) משום טרחה דצבורא שיצטרכו להמתין עד שיחזיר ויפתח, אכל בברכה אחרונה דליכא טעם זה, (יב) וגם דכלאו הכי צריך לגלל הספר-תורה בין גברא לגברא, בודאי צריך יותר שיגלל קדם הברכה, וזהו שמסיים המתברך ולאחר שקרא גולל

ויברך: (יח) יהפך פניו וכו'. סבירא לה, (יג) דכיון דרצה ליכא טרחה דצבורא, טוב לחש גם בברכה ראשונה לחפש שלא יאמרו ברכות כתובות בתורה, וכמו שכתבנו כעין זה בסעיף-קטן יז: (יט) שמאלו. דהוא ימין הקדוש-ברוך-הוא העומד לנגדו, וכנ"ל סימן קכג. (יד) מיהו, יש אחרונים שכתבו דהפרכת פניו אינו נכון, דמראה עצמו כאלו אינו מברך על מה שיקרא רק על מידי אחרת, וזהו סתומה פניו ממנו, (טו) ויותר טוב להעצים עינו שלא להסתכל בספר-תורה בשעת ברכה. ועין בבאר הלקה. יש נוהגין לשחות ולהשתחות בעת אמירת הברכה (טו) משום כבוד התורה, וכתב הא"ה רבה, דעל-גל-פנים לא ישחה גם בסוף הברכה, דאין יהיה נראה כאלו מוסיף על השחות שמתקנו חכמים, דאסור, וכמו שכתוב לעיל בסמ"ק: ד (כ) נהגו לכסות. אף-על-פי שזמן הדין צריכה להיות מגוללת, כמו שכתוב סעיף ד, מכל מקום נהגו להיות פתוחה, ובמקום גלילה מכסין בסודר קדם ברכה אחרונה: (כא) נהגו שיהא מגוללת. ולא סגי בכסוי בעלמא. וכתב הש"ז, דלפי מנהג זה שוב אין צריך כסוי, והכסוי היו טרחה יתרא, ורק בעת שאומרים קריש אחר הקריאה שפיר יש לכסות, דאז מסתלק מן הקריאה, והוא הדין כל מקום שיש זמן ארוך, כגון שמומרין לחתן או שמארכין ב"מי שבדך", אז מכסין בסודר [אחרונים]: (כב) בין גברא לגברא. והטעם, שאין להניחה פתוחה, (ח) שאין כבוד לתורה שתהא פתוחה ותמתין עד שיכבד אחר: ו (כג) 'ברכו' וכו'. הטעם, כמו שמסיים הרמ"א; ואף הברכות, (יח) כדי שיוכלו כל הצבור לענות

שער הציצין

ענין ב' - בענין תרגום בשעת קריאה

קמה דיני המתרגמן, ובו ג' סעיפים:

א *בימי חקמי הגמרא היו (א) נוהגים לתרגם כדי שייכינו העם. אין (ב) הקורא רשאי לקרות לתרגמן יותר מפסוק אחד, ואין המתרגם רשאי לתרגם עד שיכלה הפסוק מפיו הקורא, ואין הקורא רשאי לקרות פסוק אחר עד שיכלה התרגום (ב) מפיו המתרגם, ואין הקורא רשאי (ג) להגביה קולו יותר מהמתרגם ולא המתרגם יותר מהקורא. ואין הקורא רשאי לסייע למתרגם, שלא יאמרו תרגום כתוב בתורה: ב יקטן מתרגם על-ידי גדול, אבל אינו כבוד לגדול שיתרגם על-ידי קטן: ג יהאידנא לא נהגו לתרגם, משום דמה תועלת בתרגום בין (ד) שאין מבינין אותו:

קמו שלא לדבר בשעת הקריאה, ובו ד' סעיפים:

א (א) *אסור לצאת ולהניח ספר-תורה *קשהוא פתוח, (ב) *אכל בין גברא (ג) *שפיר דמי: א ברכות ח ב סוטה ב (ד) *כיון שהתחיל הקורא לקרות בספר-תורה אסור לספר (ה) אפלו (ו) בדברי-תורה (ז) אפלו בין גברא

באר היטב

הכ"מ אפלו בענין א', וטעות-סופר הוא, והבאר היטב אשר לפני לא הרגיש בזה: (ז) ספרים. משמע דהראשון אסור לקרות בס"ת הג', ב"ח, ומ"א מתיר, ע"ש וצ"ע סי' רפב: (ה) פגם. אפלו בענין א', פ"ח, ע"ש. מי שקנה מצנה לשנה ומת באמצע השנה חזבים היושבים לשלם דמי המצנה, או ימכרו ומה שיתסיר ישלימו

להקהל, ואם ימכרו ביותר, הרוח ליושבים, כנה"ג. וע"ת חולק עליו ופסק דהרוח להקהל, דאין משתכרין בצדקה, ע"ש:

(ב) הקורא. עין יראתהו:

(ג) לגברא. דוקא לצרך גדול, סדה"י. ובין פסוק לפסוק אסור, טור מ"א פ"ח: (ז) בד"ת. אפלו להורות לאדם ששואל לפי

משנה ברורה

* כשהוא פתוח. מלשון זה משמע דאפלו לא התחילו עדין לקרות אסור מכיון שכבר נפתח הספר. ואף דבקעיף ב סתם המספר כהרמב"ם דוקא כשהתחיל לקרות אסור, הכא לענין לצאת חמיר טפי. ואף דלענין בין גברי לגברי חמיר שם מהבא, דהבא שרי והתם אסור. לענין לצאת קשהיא פתוחה חמיר הבא מהתם. אכן מלשון הרמב"ם משמע דהבא גס"כ אינו אסור רק כשהתחיל לקרות, אקנס לפי מה שמצדד הפגן-אברהם, וכן משמע מהג"א, דשם גס"כ אסור חמיר משנפתח, אס"כ בענינו בדואי אין להקל: * אכל בין גברא לגברא. עין בתשכ"ז חלק ג סימן צח שכתב, דזהו דוקא כשאדם הדבר באקראי בעלמא, אבל כשעושים זה תדיר נראה פרוק על תורה, וכמעט שאני אומר שצליהם נאמר "ועזובי ה' יכלו" חס ושלום, עין שם: * שפיר דמי. עין בפרי תנש שמצדד לומר דמשה שגמר הקריאה אפלו לא ברך עדין ברכת "אשר נתן" יכול לצאת. ובספר משה-יהודה

בזה כהפגן-אברהם, דמתר לקרות לתת-בראשית מי שצלה כבר בספר-תורה ראשונה, מתמת דיש לו עוד סניפים להתיר שם: (יח) שלשה גברי בשלשה ספרים. והוא הדין (טו) תרי גברי בתרי ספרים. ואם ירצה הראשון מהשלשה לקרות בספר-תורה שלישיית למפטיר, תליא בפלגמת הב"ח ומגן-אברהם שכתבתי מתחלה: (יט) שחל להיות בשבת. שאחד קורא בענינו של יום והשני בשל ראש-חדש והשלישי בשל חנכה למפטיר: (כ) ליבא משום פגם. אפלו בענין אחד [פ"ח]. וצ"ע בפרי"מגדים:

א (א) נוהגים לתרגם. בלשון תרגום, כי לשונם הנה ארמית: (ב) מפיו המתרגם. והכל כדי שלא יתבלבלו הצבור ויכלו לשמע כל הפרשה ככתבה מפיו הקורא, ואחר-כך יבינו כל פרושה מפיו המתרגם [לבוש]: (ג) להגביה קולו. דכתיב "משה ידבר והאלהים יענו בקול", והאי 'בקול' הנינו בקולו של משה [גמרא]: ג (ד) שאין מבינים אותו. ואין לומר: נלמד מהם לפרש גם אנחנו לעם בלשון שייכינו, דשאני תרגום שנתקן ברוח-הקדש [טור]. וצ"ע בקגן-גבורים שהביא בשם תשכ"ז, שגם עתה רשות לתרגם בלשון תרגום אף שאין מריווח אחוה משום שנתמו ברוח-הקדש. אלא שאני התרגום מעכב:

קמה דיני מתורגמן שהיה בזמן הקדמון. וכו' ב' סעיפים:

ב הקטן במעלה מתרגם ע"י גדול, ואין כבוד לגדול לתרגם ע"י קטן, וכן משמע ביומא [כ.]. ועוד משמע שם דאם אירע שהגדול היה מתורגמן לקטן, יגמור, ולא יעלה באמצע אחר הקטן מהראשון לתרגם, דמעלין בקדש ולא מורידין ע"ש. ועכשיו לא נהגו לתרגם, כי אין תועלת כיון שאין אנו יודעין לשון ארמית, וכי תימא נתרגם בלשון לעז שלנו, די"ל תרגום שאני שנתקן ברוח הקדש [טו.]. ומה מוסר השכל נגד החדשים האומרים בשנים מקרא ואחד תרגום דלאו דווקא תרגום, ועוד יתבאר בזה בס"מ רפ"ה (פ"ט) בס"ד. ואין תימא היאך ביכולתנו לבטל התורגמן שתקנו מקודם, משום דגם בימיהם לא בכל המקומות היו מתורגמנים כמבואר במגילה [כג.]: ע"ש. והטור הביא ירושלמי ממה דאנן חמין רבנן נפקין לתעניתא וקראו ולא מתרגמין, הדא אמרה שאין התרגום מעכב. עכ"ל. וזהו בירושלמי מגילה ריש פרק ד' (ה"ב). ואומר שם עוד ואע"ג דאין התרגום מעכב, מ"מ אם טעה מחזירין אותו ע"ש:

א בימי חכמי הגמרא היו רגילין לתרגם כל פסוק שבתורה, מפני שדיברו בלשון ארמי, ותרגמו כדי שיבינו העם פירוש התורה. ואין הקורא רשאי לקרא לתורגמן יותר מפסוק אחד, אלא קורא לו פסוק ומתרגמו ואח"כ קורא עוד פסוק ומתרגמו וכן לעולם. ונראה הטעם כדי שלא יתבלבלו ויבינו היטב. ואין המתרגם רשאי לתרגם עד שיכלה פסוק מפי הקורא, ולא הקורא רשאי לקרות פסוק אחר עד שיכלה התרגום מפי המתרגם. והקורא אינו רשאי לסייע למתרגם, שלא יאמרו תרגום כתוב בתורה. ואין הקורא רשאי להגביה קולו יותר מן המתרגם, ולא המתרגם יותר מהקורא, דכתיב (שמות י"ט) 'משה ידבר והאלקים יענו בקול' בקולו של משה. [נכרות מה. ועין צ"ח (ג.) פירושו ותוספות שם (ד"ה בקולו)]. [זה שלא חששו צנכרות שאמרו כחונות צמורה צמינן קל"ט (פ"ט), משום צנכרות יש יותר משם מפני שהוא פירוש המורה, מנ"א סק"צ]:

הקודש אף על פי שאין מציינים אותו יכולים לתרגם אותו. ואם מתרגמין בלשון הגרי שמכירים אותו כשר הדבר.

יודיענו רבינו אם יש צוה שום טעות.

וכל מה שאמרו צנכרות^א שלא יסייע הקורא למתורגמן, וכל אותן דקדוקים^ב, לא נאמרו אלא צנכרות המורה, שלא יאמרו תרגום כתוב צמורה, אצל צנכרות של נביאים אין מדקדקים בו כל כך, על כן נהגו לתרגם המפטיר עצמו^ג. ומה שנהגו צנכרות לתרגם בלשון הגרי שירת צמורה אחר הצרכה, הוא יותר ראוי מלתרגם אחר קריאת ההפטרה ולחזור פסוק אחרון ולצדק, כיון שאינו מתרגם פסוק עצמי פסוק הגרי.

תשובה דע, כי צימי חכמי התלמוד היו מתרגמין כדמוכא במגילה^ד, והיו מתרגמין ארמית כדי שיבינו העם, ולשונם היה לשון ארמית. אבל לא היה מנהג צימיהם בכל המקומות, וכדמוכא הא דאמרין גבי הא דתניא צמגילה פרק הקורא עומד ויושב^ה לא שנו אלא צמקוס שאין מתורגמן אצל צמקוס שיש מתורגמן פוסק, משמע גם צימי התלמוד היו מקומות שלא היו מתרגמין. וכן אמרו צירושלמי^ו מן מה דאנן חמי רבנן נפקי לתעניתא וקרו ולא מתרגמי, הדא אמרה שאין התרגום מעכב. ואם תאמר, אנו^ז שאין אנו מדברים בלשון ארמית מה יועיל לעמי הארץ לתרגם בלשון ארמית. יש לומר דשאי תרגום אונקלוס שנתקן צרות הקודש כדאמרין צנכרות^ח, וכיון שנתקן צרות

והיזהר שלא יתרגמו הצרכות, שהצרכות נאמרות בכל לשון^י, ואם יתרגמו אותם הרי הם כאילו צרכו צרכה אחת שמי פעמיים, והוא האחת צרכה לצנכרה^י.

ענין ג' - בענין הגבהה וגלילה בזה"ז והגדול שבהם גולל

ח **אמרינן** בשלהי מגילה (ב), עשרה שקראו בתורה, הגדול שבהם גולל ספר תורה, והגוללו נוטל שכר כנגד כולם. וי"א דווקא הגדול שבקוראים, וי"א הגדול שבבית הכנסת אפילו אינו מהקוראים [ר"ן סס (א: ד"ה עשה)], ושני הדיעות הביא הטור בשם העיטור ע"ש. ורבינו הב"י בסעיף א' תפס כפירוש ראשון, וזה לשונו: גדולו שבאותם שקראו בתורה גוללו, ורגילים לקנותו בדמים יקרים לחבב המצוה. עכ"ל. ואינו מובן למה שכר הגולל גדול כל כך למה יוגדל מה עשה, ובאמת אחד מהראשונים כתב דלא קאי על הגלילה שלאחר הקריאה אלא על הגלילה שקודם הקריאה שמעמיד הספר תורה על מקום הקריאה, וא"כ הוא הממציא הקריאות לקרות בהן לכך שכרו גדול [שלטי גנוזים נסס ילא"ו (סס א: א) וסס ב] והוצא נכ"ס (סס ע"ש). אבל הטור והשו"ע וכל הפוסקים לא תפסו כן, וא"כ למה שכרו גדול כל כך, ואפשר משום דהוא אינו מניח שתהיה הספר תורה פתוחה אחר הקריאה, וזהו כבוד לספר תורה:

ולפ"ז האחרון הוא הגולל, וזה שאמרה הגמרא הגדול גולל ונוטל שכר כנגד כולם הכי פירושו, הגדול יכול לעלות אחרון ולגלול ואע"ג שבזיון הוא להיות אחרון שבקוראים, ונוטל שכר כנגד כולם משום דזוכה בשני מצות, במצות קריאה ומצות גלילה, ותמיהני על הטור ושו"ע שלא הביאו דבריו כלל. ודע, שאני מתפלא על מנהג שלנו שמכבדים איש נכבד להגבהת התורה והגולל הוא אדם קטן, והרי מגמרא מבואר דעיקר שכר הוא הגלילה, ולכן באמת במדינתנו בבתי מדרשות של חסידים מגביהים התורה וחוזרים ומניחים אותה על הבימה וגוללים בעצמן וחוזרים ונוטלים אותה וישב על ספסל, ואיש פשוט כורך המפה ומלביש המעיל, וברור הוא שמתעם זה עושים כן, ומנהג האשכנזים תמוה. ואפשר לומר דהגבה שמראה הספר תורה לעם וכולם עומדים מפני כבוד התורה, וזהו יותר גדול מהגלילה, אבל בזמן הש"ס לא היה הגבה אחר הקריאה אלא קודם הקריאה, וכן מנהג ספרד גם היום, וכבר כתבנו זה בסימן קל"ד (ס"א ע"ש), ולכן אצלם הגלילה הוא העיקר, ולא כן אצלינו:

ביאור "הגולל נוטל שכר כולם"

ד. סעי' ד', רמ"א: אבל עכשיו שנוהגים שאחד מגביה ואחד גולל, הכתב יהיה כנגד המגביה, וכן נוהגים כי הוא עיקר הגולל והאוחז הס"ת. ובמ"ב (סקי"ט) ומשמע שהגבהה הוא יותר מצוה מגלילה ועל כן מי שנותנים לו להגביה ולגלול וכו' יגביה ויתן לאחר לגלול. ועפ"ז כתב גם לעיל (סק"ה) שדברי הגמ' מגילה (ל"ב.) הגולל נוטל שכר כולם קאי על המגביה. וביאור הדברים, כי לפי המנהג הקדמון (וכן הוא מנהג הספרדים עד היום) ההגבהה הפתוחה נעשית לפני הקריאה (וכנ"ל סי' קל"ד אות ט'),

ועוד אומר אני דאפילו היתה מצוה מצוה חזן אפ"ה יש לו להניח להוציא כדי להרבות במצוה. וראייה לדבר גלילה, דהא גלילה היא של הרב גדול בעיר, כדאיתא שילחי מס' מגילה [לב, א] דאמר ר' שפטיה עשרה שקראו ס"ת גדול שבכולן גולל, אעפ"כ נהגו בכל הגלילות לקנות גלילה אף על גב דאיכא הרב בבית הכנסת. וכן המשפט שיכול לקנות המעילים ולהושיט ביד הגולל ואין הגולל יכול למחות בידו הואיל ושמחתלה היה עושה זה השמש אף על פי שקנה גלילה לא קנה המעילים.

תשובות

סימן קמז - קריאת התורה

פסקי

דד

לפני הקריאה, לדידם זהו הכבוד החשוב¹⁴ ועליה נאמר הגולל נוטל שכר כולם, ולא על ההגבהה הסגורה והגלילה שאחרי הקריאה.

אופן אחיות הס"ת בחיקו בשעת ההולכה וההבאה

ד. מ"ב סקט"ז: וכן בעת הגלילה, דכיון שהוא עוסק בס"ת, כבוד התורה הוא להיות הכתב נגד פניו. אבל עפ"י¹⁵ גמר הגלילה מסבב את הס"ת ואוחזו בחיקו כשהכתב כלפי הציבור, וכן מתחזקים הס"ת בשעת ההולכה וההבאה (ההוצאה וההכנסה), אמנם החזון איש זצ"ל¹⁶ הקפיד גם בשעת ההולכה וההבאה לאחוז את הס"ת כשצד הכתב כלפי פניו ולא כלפי הציבור.

להמתין בברכות ההפטרות עד נטר גלילת הספר תורה

ו. סעי' ז', שו"ע: אין המפטיר מתחיל עד שיגמרו לגלול הס"ת כדי שלא יהא הגולל טוה ויוכל לשמוע ההפטרות. ובשערי אפרים (שע"י סעי' כ"ה) כתב "ועתה מקילים בזה ומתחילים לברך מיד כשמתחיל לרוך במפה" ומסביר

ואחר הקריאה אדם אחד גולל וסוגר את הס"ת (ואינם כורכים את הס"ת באבנט) ומגביהו ומוליכו לארון הקודש, והכל נעשה ע"י אדם אחד, ועליו נאמר הגולל נוטל שכר כולם, ועיקר השכר הוא על גלילת הס"ת.

אבל לפי מנהג האשכנזים, שיש שני שנויים מהמנהג הנ"ל, חדא שההגבהה הפתוחה עושים ברוב המקומות אחרי הקריאה, ושנית שההגבהה עושה אדם אחד והגלילה אדם אחר, עיקר הכבוד הוא ההגבהה¹¹ שמראה לעם את הס"ת וכולם עומדים לכבודה.

אך כיון שלשון הגמ' "הגולל נוטל שכר כולם" משמע שפעולת הגלילה היא המקנה את השכר, ולכן קיים¹³ מנהג שהאיש המגביה מניח הס"ת אחרי ההגבהה שוב על הבימה והוא בעצמו גולל אותה וסגרה ומגביהו שוב ויושב, ובא אחר וכורך האבנט והמעיל. ונכון שאף למנהג העולם שהמגביה מתיישב מיד עם הס"ת הפתוח, ישתדל שהוא יעשה את פעולת גלילת והסגירת הס"ת ובוהירות שלא ישמש ח"ו הס"ת מידי.

והאשכנזים נוהגים לעשות הגבהה פתוחה

ט סוטה לט י מרדכי
 בסוף הלכות קטנות

יעמידנו כנגד התפר, כדי שאם יקרע, יקרע התפר: ד' הגולל ספר-תורה גולל מבחוץ, וכשהוא מהדקו
 (ה) מהדקו מבפנים: הגה (טז) פרוש, כשהספר עומד לפניו יהיה הכתב נגד פניו (יז) ויתחיל לגלל מבחוץ, ואחר שגמר הגלילה ידק סוף המטפחת בפנים, ששקייבא לקרות בו ימצא ההדוק בפנים ולא יצטרף להפך הספר-תורה (טור והרא"ש סוף פ' בני העיר). ונראה דכל זה מירי כשאחד עושה כל הגלילה, אבל עכשו שנוהגים שהאחד מגביה ואחד גולל, הכתב יהיה נגד המגביה, וכן נוהגים, כי הוא (יט) עקר הגולל והאוחז הספר-תורה: ה' מוטב תגלל המטפחת סביב הספר-תורה (כ) ולא יגלל (י) הספר-תורה כשפוזרו במטפחת: ו' הגולל ספר-תורה (כא) בתוך התיק טועה: ז' אין המפטייר עד שיגמרו (כג) לגלל הספר-תורה, כדי שלא יהא הגולל טרוד ויוכל לשמע (י) ההפטר: ח' ביום שיש בו שני ספר-תורה (כד) לא יפתחו השניה ולא יסירו המפה (כה) עד שיגללו הראשון: הגה (כו) ואין מסלקין הראשונה עד שכבר הניחו (ט) השניה על השלחן, (כו) שלא יסירו דעתן מן המצות. (כח) ומוציאין שני הספרים כאחת, (כט) ותופסין השניה עד אחר שקראו בראשונה (אור ורוע כשם הירושלמי):

באר היטב

אבל אם שנה צורתן ועשה מהן כלי אחר שרי, מ"א, עין בחות-יארד סימן קעא ועין מ"א: (ה) מהדקו. בשעת הגלילה יאמר לך ה' הנדלה וגו', ע"ה מ"א: (י) הס"ת. פי' שלא יאחז המפה בידו ויגלל הס"ת סביבו: (י) ההפטר. ובב' זה שאומרים יהי רצון

משנה ברורה

לצרף הדיוט אסור, הנהג להקל אין למחות בידו, דכן משמע (כ) מפה אחרונים: ב' (טו) פי אין זה וכו'. אבל החזן (נד) מוליכו לבימה: ד' (טז) פרוש, כשהספר וכו'. הינו, דלא נטעה לפרש מה שאמרו 'גוללו מבחוץ', דכשהוא אוחז בעמודי הספר-תורה להראות הכתב לעם וצמצם לאחזה באפן שיהיה אחוריה נגדו, וממילא בעת שידצה לעשות גלילה גם-כן תהיה הגלילה רק מאחורי הספר כי אין הכתב נגד פניו, ועל-כן קא משמע לן דלא כן הוא, דאף שמצנה להראות הכתב לעם, כדאיתא במסכת סופרים, אפלו הכי צריך להיות הכתב נגד פניו של האוחז הספר-תורה, כן בעת הגביה וכן בעת הגלילה, דכיון שהוא עוסק בספר-תורה, כבוד התורה הוא להיות הכתב נגד פניו, ומה שאמרו 'גוללו מבחוץ' הינו דהתחלת הגלילה יהיה מבחוץ, כאשר נבאר בסעיף-קטן שאחר זה: (יז) ויתחיל לגלל. פרוש, תחלת הנחת המטפחת על הספר-תורה לגוללה יהיה מבחוץ, ועין במחצית-השקל שמצדד לומר דזהו דוקא לפי מה שמסיק הרמ"א דמירי כשבצל ההגביה עושה גם-כן הגלילה, ועל-כן חישנו שאם יתחיל הגלילה מצד פנים יש לחש חס ושלום שתפל הספר-תורה לצד חוץ [מה שאין כן כשמתחיל מבחוץ דאי אפשר שתפל לחוץ, דהא מחזיקו במפה שמתחיל לגלל סביבו], אבל לפי מנהגנו שאחד מגביה והשני גולל, דליכא למחש כל-כף שתפל, דכיון שבצל הגלילה עומד לפני הספר-תורה אי אפשר שתפל מהרה ולא ירגיש, אפשר דאם יוכל להתחיל לגוללה מצד פנים, וכן מנהגנו שאין מקפידין בזה: (יח) ונראה דכל זה מירי וכו'. אשמועינן דלא נימא דזה שכתבו שהכתב יהיה נגד פניו, (כה) והינו נגד פני הגולל, כוננתם היכא דאחד מגביה ואחד גולל, שצריך להיות הכתב נגד פני הגולל דוקא מחמת שהוא עסוק בה אז [אחורי הכתב לצד האוחז הספר-תורה], לזה כתב דלא כן הוא, דבזמנם היה המנהג שאחד עשה ההגביה וגם הגלילה, ועל-כן אתרמי אז ממילא שהכתב היה נגד פני הגולל, אבל באמת היכא דאחד מגביה ואחד גולל יהיה הכתב נגד המגביה לכד, כי הוא עקר של הגלילה, שהוא אוחז

שטר המצוי

ענין ד' - בענין אחיזת ס"ת וספרים בלא מטפחת

קמז דיני גלילת ספר-תורה, ובו ח' סעיפים:

א) אָסור לְאַחַז (ב) ספֿר-תּוֹרָה (ב) עֵרֶם בְּלֹא מְטַפַּחַת. הגה וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּהוּא הֵדִין (ג) שָׁאָר כְּתוּבֵי (ג) קִדְשׁ (אגודה) א מגלה לב

באר היטב

דבן לקרות בלחש עם הסנון, דאי אפשר לבנון לשמע: (ה) מעמד. ע"י מטפחת או ד"א, ע"ש, והפ"ח והי"ד אהרן חלקו וכתבו נהיה כשהוא ערם אסור לאחז בעמודיו, אבל כשהוא כרוך במטפחת פשיטא דשרי לאחז בעמודי הס"ת אפלו בלא המטפחת, וכ"כ הש"ז דלא ראינו אפלו מהמקדקים לנהר מלגע בעמודי ס"ת בלי הפסק. ע"ש, ועין במהר"י מטראני ח"א סימן קלו ובתשובת פנים מאירות סי' עו: (ג) קדש. ודוקא כשכתובין אשורית על העור ובדיו.

באור הלכה

כמה שאחר יושב ועוסק אפלו בדברי-תורה, ולדעת השלחן-ערוך שם הלא מצטרף בהם שיישב שם בבית-הקנסת לחוד, וכמבאר שם בטגן-אברהם סעיף-קט"ו ח, וז"ל-בית-הקנסת דקריאה פמירא טפי ונמיה באמת נפשט ספקא דפרי-מגדים שהבאתי לעיל במשנה ברוך סימן נה סעיף-קט"ו ג, שמשפסק לענין קריאת התורה אם ישו טהי, ומדברי בעל תלכות גדולות ור"י משמע דלא מהני: * והנכון, שכתב הפרשיות וכו'. עין במשנה ברוך דבור הפתחיל ראי וכו'. והנה כל זה הסעיף הוא תוכחת מגלה לאותן האנשים הפוקדים את נפשונם ומספרין בשיחה בטלה בעת הקריאה: אם בין גברא לגברא שהספר סתום אסור לספר עם חברו (ולכמה פוסקים אסור אפלו בדברי-תורה), כמה יגדל האסור בעת שהספר פתוח, שבין הוא כשמיני אנו

משנה ברוך

שכתבו דאינו עקר, ופנשת פנה הוא מדרבנן, מכל מקום לענין זה מסתברא דגם לדידהו לא מקלינן כל הקלות הנ"ל: (יד) והנכון, שכתב הפרשיות וכו'. רוצה לומר, אפלו להעביר הספר שנים מקרא ואחד תרגום בשעת הקריאה אינו מן המבחר, אלא ראוי לזדק ולשמע מפי הקורא מלה במלה: (טו) ראוי למדקדק בדבריו. ופרי חדש כתב דמעקר הדין הוא שאסור לעסק בשום דבר (טו) ואפלו בשנים מקרא ואחד תרגום בשעת הקריאה, ואפלו איכא עשרה דציתי וזלתו, וכן הביא מגן-אברהם בשם של"ה שמחמיר בזה, אלא צריך לשתק ולשמע הקריאה מפי השליח-צבור, וכן דעת הגר"א במעשה-רבב ומכל מקום

(טו) לקרות שנים מקרא ואחד תרגום או עם פרוש רש"י בין גברא לגברא מתר אפלו לדעה זו. והתקן-אברהם הביא בשם מטה-משה דנכון לקרות בלחש מלה במלה עם השליח-צבור, דכלא זה אי אפשר לבנון ולשמע, וכן כתבו (יז) כמה אחרונים: ג (טו) כשהמפטר קורא וכו'. עין לקפו סימן רפד סעיף ג, דצריך לבנון גם לברכות המפטר ולענות אחרונם אמן, עין שם: ד (יז) אין צריך לעמוד וכו'. ואפלו העומדים על הבימה, דאין צריך לעמוד מפני ספר-תורה אלא כשאדם נושא, אבל כשמנחת במקומה אין צריך לעין בריש סימן קמא, ודוקא הקורא והעולה לתורה צריכין לעמוד. וכן אפלו כשאחד תופסה בידו, כגון בעת שקורין ההפסדה, כיון שהוא (יח) יושב במקומו אין צריך לעמוד לפניו אפלו הם בתוך ד' אמות שלה על הבימה. ודע, דבעת שנושאין אותה חייב לעמוד לפניו (יט) עד שתתקפה מעינו או עד שיגיענו המוליכה למקומה, ואפלו סמיכה על אינה דבר אסור, דסמיכה פשיכה: (יח) בעת שקורין בתורה, ובשעת (כ) אמירת "ברכו" ובעת "ברוך ה' המברך לעולם ועד", לכלי עלמא צריכין לעמוד, דהוא דבר שבקדשה: (יט) ויש מחמירין ועומדין. כתב הפרי חדש והגר"א דהעקר פסקא הראשונה, וכן נהגו. והב"ח בסימן קמא כתב, דגם הפה"ס מודה דמדינא שרי, אלא דסביבא לה דראוי להדר ולעמוד, מפני שצריך האדם להעלות בדעתו כששומע הקריאה מפי הקורא כאלו קבלה אותה שעה מהר-סיני, ובהר-סיני היו כל ישראל עומדין, כדכתיב "אנכי עמד בין ה' וביניכם וגו'". ומי שהוא איש חלש וקשה לו לעמוד ועל-ידיהו אין דעתו מישיבת לבנון היטב לקול הקורא, יש לו לישיב [ש"א]: (כ) וכן עשה מהר"ם. ובין גברא לגברא לכלי עלמא שרי לישיב [אחרונים]:

א) אָסור לְאַחַז וכו'. בגמרא אמרין דעבור זה נקבר ערם ממענה זו, דהינו שאין לו שער של אותה מצוה: (ב) והפננה, שאם אמו וקרא בו אין לו שער מקריאה, וכן אם אחוז לגוללו או להגיהו, ואפלו נגיעה בעלמא בידו לספר-תורה ערמה אסור. וכל זה דוקא כשאין צורך, אבל כשיש צורך לתקון הספר-תורה לתפר קצת ולזבוק בדבק מטלית וכדומה, היכא דלא אפשר ושאוי [פמ"ג], (ג) ומכל מקום טוב שיטל דיו תחלה: אבל כשאין צורך, אפלו בנטילת ידים יש להחמיר, כמו שפסקים הרמ"א: (ב) ספר-תורה ערם. אם לא על-ידי כגד המפסיק. ועל-כן בעת שגוללים הספר-תורה קדם קריאה או בשעת הגבהה, שלפעמים נמשכים יריעות הספר-תורה, וכבדי להשוות היריעה אותיות בראשי היריעות למשך אותם למעלה או למטה כדי שיהיה שנה מבחוזן, (ג) אזי צריך לנהר שלא יאחו ביריעות כיד ערמה, אלא צריך הפסקת טלית או מטפחת להפסיק בין ידיו ליריעות הספר-תורה. (ד) ובצמודי הספר-תורה יכול לאחז בלא מטפחת, (ה) ויש מחמירין וכו"ן עמודי הספר-תורה בקצוות השלית בשעת הגבהה, ובמקום שלא נהגו הכל לעשות כן, (ו) אף מי שרוצה לזקק בזה יעשה בדעתו, וז"ל ורוחונו רוד הוראחד וחסונו יהרא: (ג) שאר כתבי קדש. ודוקא (ו) כשפתובים אשורית על הקלף וכדיו כספר-תורה, אבל ספרים

הלכות קריאת ספר תורה סימן קמו

באר הגולה 58

ב שם ג טור בשם אגודה. (ה) בגדול (ו) שבאותם שקראו בתורה (ז) גוללו. (ח) יורגילים לקנותו (ט) בדמים יקרים לחבב המצנה: הגה יש אומרים (ט) אם המעיל בצד אחד פשתן ובצד אחד משי, צריך להפך המשי לצד הספר ולגלל (מרדכי סוף מגילה), (י) ולא נהגו כן (כ"י סי' קנ"ג). [אין לגלל (יא) במפה הקרוצה אם יש לו אחרת (מהרי"ל). (יב) ואין לעשות (יג) מפות לספר-תורה (יד) מדברים ושנים שנעשו בהם דבר אחר לצורך (טז) הדיוט. ועין לקמן סימן קנג (אגודה מס' מנחות ותשובת מהרי"ל סי' קי"ד וב"י ורשב"ץ): ב יכבול מי שירצה לקנות להושיט המעילין לגולל ואין

באר היטב

וא"כ יפה כתב רמ"א דלא ראה מקומו מי שחשש לזה, וספיקו שלנו אין כתובים באופן זה, ומ"ש כאן וטוב להחמיר הוא מלתא

משנה ברורה

שקנו שאין נכתבים באופן זה, לכלי עלמא מתר (ח) ואפלו קדם נטילה. (ט) ומיהו, דוקא בסתם ידים, אבל כשדע שנגע במקום הטנפת יש להחמיר: (ד) ולא נהגו כן. הינו (י) אף באותן שכתובין אשורית ועל הקלף כדיו כגון מגילה, גם-כן נהגו העולם להקל; ומסיים הרמ"א דקנה טוב להחמיר אם לא נטל ידיו, רוצה לומר שהם סתם ידים, וחוששין שמא נגע במקום המטנף, אבל כשנטל ידיו אין להחמיר בזה, ובספר-תורה, אפלו בכהאי גוונא שנטל ידיו גם-כן אסור לגע בה בלי מטפחת: (ה) גדול וכו'. ואיתא בגמרא, דהגולל [והוא מה שאנו קורין היום הגבקה, שהוא עקר הגולל] נוטל שכר כנגד זלו, ולקח כדאי שהגדול יהיה מכבד במצוה זו כדי שהוא יקבל השכר: (ו) שבאותם שקראו. והש פוסקים דהגדול שבבית-הכנסת גולל אף-על-פי שלא קרא בתורה [מ"א], וכן פסק הגר"א בבאבא, וכן פשט המנהג כהיום, שאין מחפשיין אחר מי שקרא בתורה: (ז) גוללו. זהו מעקר הדיו, ועקשו נהגו שלא לברק בזה ומכבדים אף לאנשים בינונים משום דרכי שלום. ואם יש שני יארצית ביום אחד ואחד עלה לתורה, יש לכבד השני בהגבקה. ומצות גלילה אף פי רבה היא, נהגו לכבד אף לקטנים שיש בהם דעת להבחין ענין דבר שבקדשה בכדי לחנכם

באור הלכה

מלשם דבר ה', ונדול עונו מנשוא, שאפלו מי שיוצא באמצע הקריאה נאמר עליו 'רעובי ה' יכלי', כדארמון בגמרא, ל"שכן כזה שערך בבית-הכנסת ואינו רוצה להטות אנו לתורה. ולכך זה, קצוי כפה פצמים חלול השם על-ידיה קרבים, כגון שהוא עומד במורה בית-הכנסת ונעונו נראה לעין כל, ויש כזה חשש ד"לאל תחללו את שם קדשי". גם כפה פצמים המעשיות שלו מערבין בלשון הרע ויכילות מראשין ועד סופן; ולכך זה, האסור של שיחה בטלה בבית-הכנסת ובית-הפדרש שהוא גם-כן אסור גדול, כמבאר לקמן בסימן קנא. ראה נחשב כפה אסורין עובר על-ידי זה, וגם הפלתו מתעבת עבור זה לפני ה', כדכתיב "מסיר אנו משמץ תורה גם תפלתו תועבה". ואשר מי שנותן כבוד לתורה, וכמו שנאמר "כי מקבדי אכבד" וגו':

* וטוב להחמיר אם לא נטל ידיו, ובספר-תורה אפלו וכו'. וטעם הדבר, דהקדמי בשם הראב"ה מקל אפלו בספר-תורה לאחו צ"ח כשנטל ידיו ולא הסיח דעתו משמירתו, וכן משמע ברש"יא שכתב דף יד, ודעת החוקמות שם עבור כ לאסור, וכן הוא דעת האגודה, וכן כתב הרמב"ם במגלה דף ז בהקדמא דאף בשאר כתבי-קדש אסור לאחוז צ"ח, ומטעם הדין אף לאחר נטילה; לכן בכתבי-קדש, דכלאו הכי אין הנכבד בריב שצריך להחמיר בזה, דהחוקמות שם בנה יד דבור הפתחיל האוחז כתבו דקצו משמע וכו' וכוש"ו רב"ז ח"ב סימן תשעא מבאר דאין כתבי-קדש בכלל ספר-תורה לענין זה, על-כן הרי"ם הרמ"א דבכתבי-קדש ועל-ידי נטילה יש לסמך אפודי וסיעתו להקל [מגן-גבורים. ע"ש]:

במצות [שערי-אפרים]. עוד כתב שם, שאין הסגן רשאי לכבד במצות הגבקה למי שצדיו רוחתין הרבה או לזקן ותש-כת, שידוע שהוא מגביהו לשכת מיד כי אין לו כח להחזיקה ומן-מה כלפי העם שיוכלו להסתכל היטב, וגם האיש ההוא צריך למנע נפשו מזה, עין שם: (ח) ורגילים לקנותו. הינו, אף דמצד הדיו הגדול קודם למצוה זו, כהיום משום חבוב המצוה רגילין לקנותו בדמים יקרים ואין להקפיד בזה, והוא קודם להגדול [מגן-אברהם], ועין באליה רבה מה שכתב בזה. ואם לא נמצא בבית-הכנסת מי ששקנה, והנבאים מכבדים להישר בעיניהם, (יא) בודאי ראוי להנבאים לכבד לגדול. ונהגין למכר הוצאות והקנסות משום "קרב עם הדרת מלך": (ט) אם המעיל וכו'. הינו, המעיל התחתון שהוא המפה, (יב) דאלו המעיל העליון לכלי עלמא אין להפכו. וטעם בכל זה, דבעינן להתחלה לעשות (יג) דומיא דארון שהיה מבפנים מצפה וזה: (י) ולא נהגו כן. הנה הפגן-אברהם כתב דמקל מקום להתחלה טוב לנהג כן, ובבאור הגר"א הסכים להשליח-צדוק, דאומת דעה אין לה עקר; (יז) ועל-כן יש שכתבו דבעל-נפש יעשה מפה משני צדדים בשוה, ואף שפשתן באמצע נמי שרי, דומיא דארון שהיה מצפה וזה מבית ומבחוץ ועין באמצע. מפות ומטפחות, וכן הפרוסות על השלחן, אסור מכלאים, אבל פרוכות ומה שפניחין בארון ואין יוצא עם הספר-תורה, מתר של כלאים [פמ"ג]: (יא) במפה הקרוצה. והוא הדיו המעיל שצליה, (טו) ואפלו הן חדשים, דלאו כבוד ותפארת הוא לספר-תורה: (יב) ואין לעשות וכו'. שאין זה דרך כבוד, אף כדיעבד אם עשאון, (טז) מצד האליה רבה שאין לאסר. (ח) ומיהו על-קל-פנים זה ודאי, שאם עשאו ונשתמש בהן לקדשה, אסור להוריד ולעשות מהן תשמיש דתשמיש: (יג) מפות לספר-תורה. והוא הדיו לכל תשמישי קדשה שאין נעשין מדברים שנשתמש בהן מתחלה לצורך הדיוט, כמבאר לקמן בסימן קנג סעיף יא בלשון המחבר, (יט) וכן כתבו האחרונים, אבל לתשמיש מצוה גזון כגון כיס לטלית, (יט) מתר. ובספר בית-הלל ואליה רבה הסיכמו דאפלו טלית עצמו מתר, מיהו, מתשמיש מגנה גזון מקנסים וכו' וכו' נראה דין, ובצדוהי עוד סניף (כ) בודאי אין להחמיר בזה, כתב הפגן-אברהם: דוקא כמות קדשה אסור, אבל תשמיש שרי, והפגן-אברהם מספק בזה, ובצדוהי עוד סניף (כ) בודאי אין להחמיר בזה, כתב הפגן-אברהם: דוקא כמות שהן אסור להשתמש בהן לקדשה, אבל אם שנה צורתן ועשה מהן דבר אחר שרי, וכן כתב העלת-תמיד והחתי-איירי. (כא) ואף דיש מחמירין גם בזה, (כג) העולם נוהגין להקל: (יד) מדברים ושנים שנעשו בהם דבר אחר לצורך (טז) הדיוט. ועין לקמן סימן קנג (אגודה מס' מנחות ותשובת מהרי"ל סי' קי"ד וב"י ורשב"ץ): ב יכבול מי שירצה לקנות להושיט המעילין לגולל ואין